



עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

יתרו

אור

מזמור לתודה

שמות פרשת יתרו פרק יח פסוק (ו) וַיֹּאמֶר יְתֹרֹ בְרוּךְ יְקֹנֶךָ אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרִים וּמִיַּד פְּרָעָה אֲשֶׁר הִצִּיל אֶת־יְהוֹשֻׁעַ מִתַּחַת יְדֵי־מִצְרַיִם: ופ"ב (ב) אֲנֹכִי יְקֹנֶךָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים לֹא יִהְיֶה־לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־פָּנָי: ומבואר במסכת סנהדרין דף צד ע"א ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם. תנא משום רבי פפייס גנאי הוא למשה ושישים ריבוא שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ה'.

שאלות:

ומחלוקת בביתו בחברתו ובעבודתו ובעבודת השם, ולפחות מאבדת כל מוטיבציה לשפר ולהמשיך בדבר הטוב שנעשה כיון שאין הערכה ולא ביטוי לכך, ולזאת באה תורתנו ללמדנו השקפת התורה מהיא הן בן אדם לחברו והן בן אדם לקונו יסוד היסודות הוא לדעת להכיר טובה ולהוקיר ולהעריך ולהודות על כל הנאה שמקבל ולא לחשוב שהדבר מובן מאליו.

שבח אינו תחליף לתודה:

ובזה נבוא לביאור הפסוקים ומאמר חז"ל כתב המהרש"א בחידושי אגדות שם לתרין את קושיתו: וז"ל אלא דה"ק גנאי לו למשה וס' רבוא שלא אמרו ברוך ה' גו' על נס עצמם עד שבא יתרו ואמר ברוך ה' על ניסם משום דהוה נס דרבים כדאמרינן פרק הוראה וק"ל עכ"ל: ונראה ביאור דבריו שאמנם משה וישראל אמרו שירה ומצינו אצל נח ואליעזר שאמרו ברוך אבל הכל היה בגדר שבח השם על מעשיו אבל לא תודה על מה שקבל, אבל יתרו הודה על הנס שנעשה לישראל וזה היה חסר שמשה וישראל לא הודו לקב"ה על הנסים שעשה להם ולא להסתפק לשבח את השם על הנסים הגדולים שעשה אלא צריך להביע את התודה על מה שהם קיבלו. ואכן מצאתי שכך כתב לתרין בתורה תמימה הערות שמות פרק יח הערה יג וז"ל צ"ל דמה ששרו ישראל את השירה אין זה בכלל ברכה והודאה, אלא רק שבח ותהלה, וגם זה היה רק לנס קריעת ים סוף ולא ליציאת מצרים עכ"ל: מכאן אנו למדים שלא מספיק לשבח את מעשה הוולת ההורים או את בן הזוג היות והשבח אין בו את הביטוי למה שהוא קיבל אישית וההערכה האישית חסרה, ולכן לדוגמה לשבח את תבשילים טעימים אינו התודה שמחוייב האדם אלא צריך לומר לכן הזוג תודה על מה שעשית בשבילי כי זה ביטוי להערכה האישית.

מנהג העולם לומר ברוך השם:

ומכאן מומעשה יתרו נלמד ונשרש מנהג העולם כאשר נשאל לשלומי משיב ברוך השם שהכוונה בזה להודות להקב"ה על מה שנעשה עבורו, כך כתב בספר עלי

א) הקשה המהרש"א בחידושי אגדות שם: וז"ל שלא אמרו ברוך כו'. כבר מצינו בכמה כתובים הקודמים שנאמר ברוך ה' במאורעות נח אמר ברוך ה' אלהי שם גו' ואליעזר עבד אברהם אמר ברוך ה' אלהי אברהם אשר לא עזב גו'? (ב) עוד הקשה בספר תורת חיים מסכת סנהדרין דף צד ע"א הרי אמרו שירה הרבה יותר לכאורה ממה שאמר יתרו ומדוע לא מספיק השירה? ג) עוד הקשו הראשונים מדוע בדיברה הראשונה תלה הטעם של אנכי השם בגלל שהוצאתיך ממצרים ולא אנכי שבראתי העולם?

האדם מקבל ומבין שזה דבר מובן מאליו:

אולם רצון התורה לאלפנו אחד מיסודות הנחגת בן אדם לחברו ובן אדם למקום, בהיות ונוהג שבועולם כאשר גודל בבית הוריו שכל הנעשה עבורו הוא כדבר מובן מאליו אינו רואה לעצמו חובה להודות ולהעריך את מה שמקבל ואולי יותר מכך יש לו תביעות ותלונות על הנעשה, כמו כן החורים עם בניהם כאשר הבן עושה מעשה טוב ועוזר הדבר מתקבל כדבר מובן מאליו היות וזה חובתו ואין מגיע על כך הערכה, כמו כן בין אדם לאשתו כל מה שהאשה עושה בבית מבשלת מנקה מכבסת וכדומה הכל מובן מאליו ואינו רואה צורך לתת הערכה או תודה על הנעשה וכן ההפך האשה כלפי האיש שהזוג מבין ולוקח הדברים כדבר מוכרח להיות ואין על כך שום תשומת לב והערכה, כמו כן האדם בעסקו כאשר יש עובד טוב אינו זוכה להערכה כיון שמקבל משכורת, וק"ו כאשר מבקש איזה שירות מחברו תמורת שכר האדם מבין שאינו צריך להודות על כך כי אדרבא אני נותן לו שכר, וכן עזה"ד תן לחכם ויוסף לקח והעיקר שהאדם חושב שהכל מובן מאליו שכך צריך להיות, ועוד יותר בעבודת השם שכל יום שמתעורר והוא בריא אינו חש בחסדי השם איתו או שגופו מתפקד ומערכת העיכול עובדת כראוי או שליבו פועם בקרבו הכל מובן מאליו ואינו חש מחויבות לתודה, וזו הטעות הבסיסית שמהווה חורבן

בית: רח' שמאי 18 טל: 039096874 לשכה רח' שמאי 13, אלעד • טל: 03-9096601 • פקס: 03-9337941

tel: 972-3-9096784 • hom: 18 shamai st' fax: 972-39337941 • tel: 972-3-90966001 • 13 shamai st' elad 40800



עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*ירישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ס העולמית

הרבנות הראשית לישראל

הטובות נסים ונפלאות שעשית עימנו ועם אבותינו, ולצערנו בתקופה זו אשר הצרות גוברות וכל יום גזרות קשות חדשות אשר נפטרים אנשים תינוקות וצעירים מדברים פשוטים אחד נחנק ואחד לא קם ואחד משפעת או מריאות או נופלים וכדומה הרי שלקום בסדר אינו דבר שמוכן מאליו, וכבר לימדנו יעקב אבינו שאמר קטונתי מכל החסדים ומכל האמת כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות, ואם תתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש וכו' שחובת האדם לדעת להעריך כל הנעשה סביבו שאין הדבר פשוט ומוכן מאליו, צא וראה כמה לא זכו לאשה ואם כבר זכו כמה לא זכו לפרי בטן ואם זכו לפרי בטן כמה ממורמרים מיוצאי חלציהם שעדיף שלא נבראו, ואם הכל בסדר כמה אינם בקו הבריאות ובכל יום מתמודדים עם הקיום, וק"ו שזוכה לפרנסה אשר רבים רעבים לפת לחם ובגד ללבוש, כי אין החיים דבר שמוכן מאליו, ורק כאשר האדם יחנך וירגיל את עצמו לתת דעתו על כל הנאה שמקבל להעריך ולהודות בן אדם לחברו יורגל גם להודות למקום.

כל הקרבנות בטלים וקרבת תודה אינה בטלה:

ולזאת כתבו חז"ל במדרש ויקרא רבה (וילנא) פרשת צו פרשה ט סימן ז רבי פנחס ורבי לוי ורבי יוחנן בשם ר' מנחם דגליא לעתיד לבא כל הקרבנות בטלין וקרבת תודה אינו בטל כל התפלות בטלות ההודאה אינה בטלה הח"ד (ירמיה לג) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול בלה קול אומרים הודו את ה' צבאות וגו' זו הודאה ומביאין תודה בית ה' זה קרבן תודה וכן דוד אומר (תהלים נו) עלי אלהים נדריך אשלם תודות לך תודה אין כתיב כאן אלא תודות ההודאה וקרבת תודה. וכתב בספר אבודרהם תקון התפלות ועניניהם וז"ל ופירש החכם ר' דוד קמחי שרצה לומר באמרו כי התפלות בטלות שלא יצטרכו לשאול צרכי עולם כי בטובה גדולה יהיו כל הימים. ואין להם אלא שבה והודאה לשם יתב' וכן לא יהיו חוטאים לעתיד לבא ואז לא יצטרכו לקרבן הטאת ואשם כי אם קרבן תודה שאינו בא על הטאת. וזהו שאמר במדרש ויזכור כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב (תה' עח, למ) שלא ישוב למבצעו וליצר הרע לימות המשיח.

מעלת מודים דרבנן:

והוסיף על כך האורחות חיים חלק א הלכות תפלה אות כ וז"ל וגמטרי' של מודי"ם מאה כנגד מאה ברכות שחייב אדם לומר בכל יום. וכתבו בתשובות הגאונים

תמר מסכת ברכות פרק ט הלכה א ובזה יש ליתן טעם למנהגם של ישראל שאומרים ברוך ה' על כל מאורע ומאורע בחיי היום יומיים ע"ד ועל נסיון שבכל יום עמנו ועל נפלאותיו וטובותיו שבכל עת שהוא כדי להסיר הגנאי של ששים רבוא מישראל.

אנכי השם אלוהיך תלה ביציאת מצרים:

ובזה מובן שהקב"ה תלה הדיברה הראשונה ביציאת מצרים ולא בבריאת העולם בהיות ויציאת מצרים מתייחסת במיוחד לעם ישראל שהטיב עימם ועשה להם נסים ונפלאות וחייבים להודות על כל מה שנעשה.

מצוות כבוד את אביך בצד ימין הלוחות:

ובזה יובן מה שמקשים הרי לוחות הברית מחולקים לשני לוחות לוח ימין הן מצות שבן אדם למקום ולוח שמאל הן מצות שבן אדם לחברו, והקשו א"כ מדוע נכתבה הדיברה של כבוד את אביך ואמך בחמש של צד ימין שהן של בן אדם למקום הרי מצוה זו גם כן בן אדם לחברו? אולם כתב בספר החינוך מצוה לג בהיות ומצוה זו היא מבוססת על אותו יסוד שהאדם ידע להודות על כל מה שמקבל ואינו נותן לשגרה לשכוח להודות על כך, הוא גם היסוד בעבודת השם ואחד משפיע על השני לכן היא שייכת גם למצות בן אדם למקום. ולזאת אמרו חז"ל הכופר בטובת חברו כפרעה סופו לכפור בטובת הקב"ה כפרעה.

בן אדם למקום:

הראת לדעת שהודאה היא אבן יסוד הן בעבודת האדם בינו לבין קונו והן בין אדם לחברו. ומאותו יסוד שחובת האדם להרגיל את עצמו להיות רגיש לכל דבר שמקבל ולהעריך ולהודות, יוכל האדם להכיר טובה לבוראו על כל החסדים שעושה עימו בכל יום ולא יבין שהכל מובן מאליו ואין על מה להודות, אלא חז"ל מגדירים הדבר עד כדי כך כל הנשמה תהלל שעל כל נשימה ונשימה צריך להודות להשם ולא להבין שלנשום זה דבר המובן מאליו, כי כאשר האדם ילך לבתי חולים ויראה כמה מתמודדים עם כל נשימה ידע להעריך את מערכת נשימתו התקינה, וכמו כן כל חלקי גופו ואבריו אשר מתפקדים באופן תקין עד כמה צריך האדם להעריך ולהודות ללא גבול, וכאשר אנו אומרים בנשמת כל חי ואילו פינו מלא שירה כים ולשונונו רינה כחמון גליו, ושפתותינו שבה כמרחבי רקיע, וידנו פרושות כנשרי שמים, ורגלנו קלות כאילות, אין אנחנו מספיקים להודות לך השם אלוהינו ולברך את שמך מלכנו על אחד מאלף אלפי אלפים ורוב רבי רבבות פעמים

בית: רח' שמאי 18 טל: 039096874 לשכה רח' שמאי 13, אלעד • טל: 03-9096601 • פקס: 03-9337941

tel: 972-3-9096784 • hom: 18 shamai st' fax: 972-39337941 • tel: 972-3-90966001 • 13 shamai st' elad 40800



לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ס העולמית

הרבנות הראשית לישראל

החדשות עמנואל (אופק) סימן כח וז"ל מודים דרבנן
דבר חשוב למאד עד שבשביל חשיבותו אמרו [במסכת ברכות דף כא ע"ב] על הבא ומוצא צבור מתפללין אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע שליה צבור למודים יתפלל ואם לאו אל יתפלל.

מעשה עם הגר"ש אלישיב זצ"ל

כאשר היה מאושפז הובא בשבילו רופא מומחה מחו"ל לטפל ולא ידע לדבר רק אנגלית ולבסוף ביקש הגר"ש שילמדו אותו איך אומרים תודה באנגלית, שאלו אותו מדוע נצרך לכך, והשיב בכדי להודות לרופא, שאלו אותו שהם ידאגו להודות בשמו, והשיב בשאלה מדוע בכל תפילת שמונה עשרה יוצאים על ידי הש"ץ ואילו בברכת מודים תיקנו חז"ל שהציבור יאמר מודים דרבנן, ומדוע לא הסתפקו באמירת הש"ץ? אלא חז"ל מלמדים אותנו שלהודות צריך האדם בעצמו לעשות ולא על ידי שליח, ולכן נצרך ללמוד לומר תודה באנגלית.

מעשה שהיה עם הגר"ש להודות על שרות בתשלום:

מסופר על הגר"ש אויירבך זצ"ל שלאחר פטירתו סיפר נהג מונית שהסיע באופן קבוע את הרב במשך שנים רבות ובכל יום כשנכנס למונית שואל לשלמה וב"ב וכאשר נפרד ממנו מודה לו על שהסיעו, למרות שבעל המונית עשה לטובת עצמו ואדרכא הגרשז"א הוא שעשה לו טובה, כיון שסו"ס נהנה היה מודה כיון שאינו שייך רק למיטיב אלא לזיכוכ נפשו.

משה חוזר לבקש רשות חתנו:

ויסוד זה נלמד גם מהפרשיות הקודמות לדוגמה אצל משה כתוב בשמות פ"ד (יד) וַיִּחַרְאֵף יְהוָה בְּמִשְׁחָה וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶחָד אֶחָד הָלָלִי יִדְעָתִי כִּי־דָבָר יִדְבָּר הוּא וְגַם הִנֵּה־הוּא יֵצֵא לְקִרְאָתְךָ וְרָאֶךָ וְשָׁמַח בְּלָבוֹ: (יח) וַיִּלְךָ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב אֶל־יִתְרֹן חֹתֵנו וַיֹּאמֶר לוֹ אֶלְכָּה נָא וְאֶשׁוּבָה אֶל־אֶחָי אֲשֶׁר־בְּמִצְרַיִם וְאַרְאֶה הַעֲוֹנוֹת הַיּוֹם וַיֹּאמֶר יִתְרֹן לְמֹשֶׁה לֵךְ לְשָׁלוֹם: למרות שרק לאחר שהקב"ה כעס עליו הסכים להיות שליח ביקש ללכת לבקש רשות מחותנו יתרו, וביארו חז"ל במדרש מפני שכל הפותח דלת לחברו חייב לו את חייו ואינו יכול ללכת בלי בקשת רשות בהיות ואין הדבר מובן מאליה למרות שהוא חתן ביתו ומשה רעה את צאנו בתמורה עדיין חייב להכיר טובה ולתת הערכה על שהכניסו לביתו עד כדי חייו והקב"ה הסכים איתו, ולו יצויר שיתרו לא היה מסכים היית מתעכבת הגאולה, כי אין

המטרה מקדשת את האמצעים ואי אפשר לאבד את אצילות הנפש בשביל הגאולה.

מעשה שהיה עם הגר"צ אבא שאול זצ"ל:

פעם הגר"צ אבא שאול נסע עם תלמידיו קצת להתאווורר ובהיות בחוצות נצרכו ללכת להתפלל מנחה חיפשו מקום לתפילה ומצאו בית הכנסת באזור שבקושי יש בו אנשים ואינו פעיל בימות השבוע אלא בדוחק, והנה כאשר נכנסו להתפלל הוציא הגר"צ מארנקו לעיני תלמידיו שטר של חמישים שקל ושם בקופת בית הכנסת, שאלו תלמידיו מדוע שם כזה סכום הרי בדרך כלל שמים בקופה שקל או כמה שקלים, השיב להם רציני שתלמדו מוסר הרי אנחנו חיפשנו מקום להתפלל ומצאנו בית הכנסת וכעת אנחנו נהנים מהמקום שיכולים להתפלל בו חייבים בהכרת הטוב ולהודות לעוסקים במלאכה ובהחזקת המקום.

מעשה עם מרן הרב ש"ך מחזיר טובה לנכד:

את המעשה אני שמעתי בזמנו בהיותי מתגורר בשיכון ה' בבני ברק שם היית ישיבה קטנה של הרב ברזל ונודע לרב ש"ך שלומד שם הנכד של הסבתא מתקופתו בישיבה ולכן קרא הרב ש"ך לרב ברזל וביקשו להסדיר אברך טוב שילמד עם אותו בחור חברותא והוא ישלם מבלי שידע הבחור וכל חודש שהוא נכנס אליו הוא ישלם את שכרו, שאל הרב ברזל מדוע הרב עושה דבר זה מניין הוא מכיר את הבחור, וסיפר הרב ש"ך כי בהיותו לומד בישיבה היה חי בעוני גדול והיית לו רק חולצה אחת לחול ולשבת ולכן בכל יום שישי היה נאלץ ללכת לנהר להוריד את החולצה לכבסה ולהמתין עד שתתייבש ורק אז יוכל לחזור, והנה פעם הזדמנה הסבתא של הבחור לאותו מקום כאשר ראתה אותי כך ממתין בלי חולצה ושאלה מדוע והסברתי כי זו חולצה יחידה גם לשבת תיכף הביאה לי עוד חולצה כך שנהיה לי חולצה לחול ולשבת, ולכן אני חייב לה הכרת הטוב וכל השנים אני חוקר ודורש למצוא אותה עד שנודע לי כי נכדה לומד כאן ואני חייב להודות לסבתא על כך לכן אני רוצה שתדאג לו ואני ישלם.

מעשה היה עם פרופסור ינון משערי צדק:

קראתי מעשה שהיה עם פרופסור ינון בשערי צדק מנהל מחלקת זיהומים שפעם הביאו חולה שנעשה לה נקב בקיבה רח"ל והיית סובלת כאבי תופת כמובן הכניסו אותה לניתוח אך עדיין היו לה כאבים עזים בני המשפחה ובפרט אחד הבנים היה מלא טרוניות וטענות על הרופאים מדוע לא מטפלים נכון באמא שהיא עדיין

בית: רח' שמאי 18 טל: 039096874 לשכה רח' שמאי 13, אלעד • טל: 03-9096601 • פקס: 03-9337941

tel: 972-3-9096784 • hom: 18 shamai st' fax: 972-39337941 • tel: 972-3-90966001 • 13 shamai st' elad 40800



tel: 972-3-9096784 • hom: 18 shamai st' fax: 972-39337941 • tel: 972-3-90966001 • 13 shamai st' elad 40800



עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA